

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

КОМИСИЯ ПО ЕВРОПЕЙСКИ ВЪПРОСИ
СЪВЕТ ЗА ОБЩЕСТВЕНИ КОНСУЛТАЦИИ

ДОКЛАД

Относно: проведено обсъждане на тема:” България и Лисабонската стратегия на ЕС – постижения, проблеми, перспективи”

I. На своето редовно заседание, проведено на 19 март 2008 г. Съветът за обществени консултации (СОК) към Комисията по европейските въпроси на Четиридесетото Народно събрание проведе обсъждане на тема “България и Лисабонската стратегия на ЕС – постижения, проблеми, перспективи. На заседанието присъстваха: г-н Пламен Димитров, представител на Конфедерацията на независимите синдикати в България, инж. Александър Загорев, представител на Конфедерация на труда “Подкрепа”, г-н Бойко Недялков, представител на Асоциацията на индустриалния капитал в България, г-н Димитър Гочев, представител на Съюза на юристите в България, г-н Велико Димитров, представител на Института за пазарна икономика, доц. д-р Начко Радев, представител на Съюза на икономистите в България, г-жа Мария Йорданова, представител на Центъра за изследване на демокрацията. Заседанието се ръководеше от председателя на СОК г-н Димитър Гочев.

II. За основа на дискусиата послужи материал на Центъра за изследване на демокрацията, представен на Съвета от **г-н Тодор Ялъмов**.

В материала се припомня, че във връзка с Новия старт на Лисабонската стратегия бе приета Национална програма за реформи на България: За по-висок растеж и повече работни места (2007 - 2009 г.). В нея бяха формулирани пет основни предизвикателства за посочения период: поддържане на макроикономическата стабилност; развитие на инфраструктурата; подобряване на бизнес средата; подобряване на качеството на човешкия капитал; и активизиране на предлагането на работна ръка чрез подхода на съчетаване на гъвкавост и сигурност.

Миналата година България представи първият си отчет по изпълнението на Националната програма за реформи и Европейската комисия направи някои препоръки във връзка с този отчет. При развитието на административния капацитет Европейската комисия акцентира вниманието върху подобряването на основни функции на управлението, свързани с регулаторните органи и съдебната система. В областта на макро-икономиката комисията посочи като задача преодоляването на съществуващите макроикономически дисбаланси, по-специално овладяването на нарастващия дефицит по текущата сметка и на инфлационния натиск, най-вече чрез строга фискална политика и поддържане на равнища на заплащане на труда, които съответстват на ръста на производителността. Изтъкната бе и необходимостта от намаляване на бюрокрацията чрез бързи мерки за съкращаване

на процедурните срокове с цел подобряване на бизнес средата, по-специално за малките и средните предприятия. Намалването на бюрокрацията ще помогне и в борбата с корупцията. Страната ни трябва да се стреми и към по-ефикасно функциониране на пазара на труда като се увеличи качеството на работната ръка и нивото на заетост. Необходимо е и решаване на проблема с недеklarираната трудова дейност чрез подобряване на институционалния капацитет за извършване на проверки и прилагане на законите.

Заключенията на Комисията показват, че Националната програма за реформа се фокусира върху правилните предизвикателства, но в някои области липсват все още редица конкретни мерки. Ето защо Центърът за изследване на демокрацията препоръчва да се идентифицира по-малък кръг от приоритети и политики, които биха имали най-голям принос за постигане на поставените цели. Освен това е необходимо въвеждането на адекватна система за управление на Националната програма за реформи, например чрез координационно звено, което да е под прякото наблюдение на министър-председателя и да се координира от министрите на финансите, икономиката и енергетиката, образованието и науката.

В областта на иновациите като недостатък трябва да се отбележи липсата на адекватни финансови инструменти в подкрепа на иновациите, липсата на специализиран висококвалифициран персонал и продължаващото изтичане на интелектуален капитал от страната, неефективността на държавните научни организации. България все още няма ясна визия за своето иновационно развитие. Създаването на благоприятен иновационен климат в страната изисква личната ангажираност на най-високи политическо равнище. През следващите 2-3 години българското правителство трябва да реши категорично, на практика дали ще включи страната в глобалната иновационна икономика или ще предпочете бавният, но по-стабилен път «на буксир». България е единствената страна от ЕС, която не е определила още своята национална цел за научноизследователска интензивност по Лисабонската стратегия.

Увеличаването на средствата за иновации и наука, което е предвидено в държавния бюджет за 2008 г., без промяна в модела на иновационна политика и развитие, ще има ефект единствено върху преките получатели на държавните субсидии, без да повлияе върху развитието на икономиката. Моделът на иновационно развитие, който България прилага през последните години е базиран на редица изолираните мерки без връзка между инициативите в обществения и частния сектор. Липсва интегриращ механизъм. Приетата през 2004 г. Иновационна стратегия на Република България вече е остаряла на фона на динамичните процеси в световната и българската икономика. Приетият през 2003 г. Закон за насърчаване на научните изследвания не доведе до желаните резултати. Двата фонда за проектно финансиране фонд «Научни изследвания» и «Национален иновационен фонд», които са най-успешните държавни инструменти за подкрепа на иновациите и научно-технологичното развитие в страната, страдат от недостатъчно финансиране и липса на институционален капацитет и устойчива организационна рамка. Редица дейности в подкрепа на иновационното и технологичното развитие на българската икономика, като регионалните иновационни стратегии, Европейските иновационни центрове, Евро-инфо

центровете и програмата Еврика, все още не срещат достатъчно внимание и подкрепа от страна на българското правителство.

Широкото разпространение на корупцията и скритата икономика са основни пречки за подобряване на качеството на бизнес средата. Необходима е засилена антикорупционна политика по отношение на сделките с държавна собственост, т. нар. замени и при предоставянето на обществени поръчки и концесии, както и срещу т. нар. източване на ДДС. Използването на методологично измерване на ефекта от антикорупционните мерки ще допринесе за вземането на последващи правилни политически решения.

Нужно е, също така, да бъдат въведени по-строги ограничения за недопускане конфликт на интереси и лично облагодетелстване, свързано със заемана длъжност, преодоляване на структурните и институционалните дефицити, пораждащи корупция и особено ефикасна работа на съдебната власт и на правоприлагащите органи. Нужно е и по-конкретно разработване на мерките и дейностите по оперативните програми за управление на европейските фондове за периода 2007 – 2013 г., както и ясни обществени политики, които да не създават предпоставки за корупция.

Антикорупционната политика трябва да се насочи по-специално към някои професионални групи, които оказват засилен корупционен натиск над гражданите - например лекари, полицаи, митнически служители, магистрати и др. Логична стъпка е и разработването на собствена методология на Европейския съюз за оценка и измерване на корупцията, каквато е практиката на Европейската комисия в други области.

III. Свои становища по темата изразиха и участниците в заседанието.

Г-н Пламен Димитров подкрепи като цяло препоръките, съдържащи се в материала на Центъра за изследване на демокрацията. Той подчерта, че подобни препоръки вече са били изказвани и от други органи, преди всичко от Икономическия и социален съвет на Република България. Въпросът е обаче доколко изпълнителната власт своевременно и адекватно ще се вслушва в препоръките. Засега чуваемостта е все още твърде слаба.

По-нататък г-н Димитров засегна мерките, които нашата държава трябва да предприеме за провеждане на политика на заетост, ориентирана към гъвкавост и сигурност. През тази пролет предстои конкретно договаряне между синдикатите и бизнеса за тези мерки. Синдикатите са за балансиран подход, но според тях в момента балансът между гъвкавостта и сигурността на пазара на труда е изместен повече към гъвкавостта. И това може да бъде доказано с редица факти, в това число и със сравнителни анализи на авторитетни международни институции като Световната банка.

Друг дискуссионен въпрос, който засяга прилагането на Лисабонската стратегия е модернизиранието на осигурителните системи България има какво да направи още в това направление и то за гарантиране на стабилността и солидарността в тази система. Под модернизиранието някои започнаха да разбират едва ли не подмяна на основни принципи във функционирането на осигурителните системи в Европа. Но промените трябва да се правят внимателно и балансирано, в

съзвучие с европейските традиции и с европейските социални модели, някои от които са доказали своята ефективност.

Г-н Александър Загор изтъкна наличието на някои различия в терминологията и в акцентите когато се говори за Лисабонската стратегия и по-специално за нейното социално измерение. Тези различия са естествени, като се имат предвид различията между участниците в Съвета. Така, например, за синдикатите т. нар. скрита икономика се дефинира по-ясно като черен или нелегален пазар на труда. Освен това за синдикатите, наред с конкурентноспособността на производството, основни акценти в Лисабонската стратегия са и безопасността на труда, адекватното поддържане на системите за социално осигуряване.

По-конкретно и по-ясно трябва да се заяви значението на социалния диалог, на гражданския диалог, а също така, че реализацията на Лисабонската стратегия означава и насърчаване на колективното трудово договаряне. Привидно става дума за неща, които са сякаш само между бизнеса и синдикатите, но те всъщност засягат пряко цялото общество, цялата икономика и имат своето политическо отражение.

Необходимо е да се обърне по-голямо внимание и на ресурсите, които ще могат да се използват за постигането на целите на Лисабонската стратегия. Защото ресурсите, които се формират в България, са едно, ресурсите, които се очаква да ползваме от европейските фондове по оперативните програми и по други канали, са нещо по-различни, но те така ли иначе се взаимно допълват. Важно е именно така да се подберат мерките за реализация, че те да отчитат спецификата на европейските програми.

Г-н Велико Димитров изтъкна, че в обсъжданията трябва да се отчита факта за липсата на единен европейски модел на социална политика. При избора на модел, който ние ще следваме трябва да се вземат предвид реалните резултати, които са постигнали съответните европейски страни, следващи един или друг модел. Като примери г-н Димитров даде Франция и Ирландия. И двете стани са в ЕС, така, че и френския и ирландския модели могат да се считат за европейски. Но, както подчерта г-н Димитров, модела, който се прилага във Франция, е свързан в настоящия етап с признаци за социално напрежение, с безработица, стагнираща икономика, докато в Ирландия се наблюдава стабилно и възходящо икономическо развитие. В този смисъл при прилагането на Лисабонската стратегия трябва да се търсят конкретни положителни примери, които са успешни в настоящия момент, а не да се придържаме към модели от миналото.

Също така, трябва да се разграничат целите и мерките, планирането в средносрочен от това в дългосрочен период. Например икономиката на знанието сега в средносрочен период е цел, за която трябва да се борим, но в дългосрочен период може да е мярка, която да подпомогне постигането на някаква друга, следваща цел. В този ред на мисли е добре да се припомни, че Европейската комисия препоръчва на България мерки в три конкретни направления - поддържане на строга фискална политика; ускоряване на процеса на реформи, подобряване на административния капацитет. Именно върху тези мерки трябва да се съсредоточи нашето внимание, а не върху общите цели на Лисабонската стратегия, защото целта по принцип има само пожелателен характер. Целите могат да бъдат всякакви,

но когато те не са подкрепени с определени мерки, все едно нищо не се казва или нищо не се случва.

Г-н Начко Радев концентрира своето изказване върху няколко основни проблема и пътищата за тяхното преодоляване. На първо място той изтъкна конкретна задача, поставена от Лисабонската стратегия – 3 процента от брутния вътрешен продукт да се заделят за научно-изследователска и развойна дейност. За сега това е още една твърде отдалечена цел за нашата страна. При това тук става дума за смесено финансиране и с публични средства, но и с пари на бизнеса. Но готов ли е българският бизнес да задели такива солидни средства за научно-изследователска и развойна дейност.

Второ, административната тежест, която изпитва българският бизнес, продължава да е прекалено голяма. Става дума за многобройните разрешителни и регистрационни режими, които съществуват в България и в национален план, а и от гледна точка на регионалните власти, свързани например с регистрирането на една нова фирма и с нейното функциониране. Тежестта се измерва и с огромното количество пропиляно време, не само с пари, което се харчат по повод на различни видове изисквания, свързани с регулацията.

Трети актуален проблем е свързан с разработването на методика за оценка на въздействието на публичните политики и по същество мерене на това въздействие. По линия на публичния сектор се изразходват изключително много пари – имам предвид и образованието, и здравеопазването, и социалната сфера, но няма методика за оценка на постигнатото въздействие, както по отношение на икономиката, така и на обществото като цяло. Дали, например, парите, които се отделят за финансиране на образованието водят до задоволяване на пазара на труда с необходимото количество квалифицирани кадри? Напоследък редица работодателски организации повдигат този въпрос. Но за да преценим реално какво въздействие има от изразходваните средства и какво въздействие можем да очакваме от планираните за изразходване средства, ние трябва да имаме преди всичко ясна визия за нуждите на пазара на труда, т.е. визия за развитието на българската икономика в един по-дългосрочен план.

Г-н Бойко Неделков изтъкна, че бизнесът е сериозно заинтересован от инвестиции в научно-развойна дейност и прави такива инвестиции. Това го изисква нарастващата конкуренция. Проблемът, обаче е в това, че в България продължават да съществуват научно-изследователски и образователни структури, които не се използват пълноценно. И естествено трябва да се направят сериозни законодателни промени в областта на науката и професионалното образование. Защото в момента съществува разнобой в тази област. Има агенции, има държавни органи, чието мнение обаче не се уважава достатъчно от Министерството на образованието и науката. Има конкуренция между държавните агенции и министерствата, която често е излишна и пречи на иновативната дейност.

III. Състоялата се дискусия показва, че Лисабонската стратегия и целите, които тя поставя, са добре известни на българската общественост и се приемат от нея. Има широк консенсус по необходимостта да се инвестира повече за наука и образование, да се намали административното бреме върху бизнеса, да се води по-

решителна борба със сивата икономика и корупцията, да се направи пазара на труда по-динамичен и системата за социално осигуряване по устойчива.

Участниците в дискусиата посочиха и редица мерки, които могат да допринесат за по-успешното изпълнение на поставените цели:

1. При разработването на националната стратегия да се извърши концентрация на ресурсите като се определи по-малък кръг от приоритети, носещи най-голям принос за постигане на целите.
2. Да се създаде координационно звено по реализирането на Лисабонската стратегия, което да е под прякото наблюдение на министър-председателя.
3. България да определи своята национална цел за научноизследователска интензивност по Лисабонската стратегия.
4. Да се увеличи финансирането и институционалният капацитет на двата фонда за проектно финансиране - «Научни изследвания» и «Национален иновационен фонд».
5. Да се отдели по-голямо внимание от правителството на изпълнението на регионалните иновационни стратегии
6. Да се подпомогне функционирането у нас на Европейските иновационни центрове, Евро-инфо центровете и програмата Еврика.
7. Правителството да разработи методология за измерване на ефекта от антикорупционните мерки и да използва резултатите от анализа при взимането на последващи политически решения.
8. Да се положат усилия за по-детайлно разработване на мерките и дейностите по Оперативните програми за използване на структурните фондове на ЕС.
9. Да се положат усилия за инициране на собствена методология на Европейския съюз за оценка и измерване на корупцията, каквато е практиката на Европейската комисия в други области.
10. При реформирането на системата за социално осигуряване у нас да се подхожда предпазливо, като се отчитат както най-добрите практики в момента, така и натрупаните традиции.
11. Да не се пренебрегва социалният диалог, а така също колективното трудово договаряне, като инструменти за реализация на Лисабонската стратегия.
12. Планирането и изразходването на публични средства, в това число за наука и образование, да става на базата на методика за оценка на въздействието и след като има утвърдени прогнози за нуждите през бъдещите периоди.
13. Да се направи преглед на съществуващите научно-изследователски структури и се установи кои от тях работят непълноценно с цел да се предприемат мерки за по-ефикасното използване на инвестициите.

Димитър Гочев
Председател на Съвета за обществени консултации